

lastni izjavi — naj nam oprosti to indiskretnost — razno orodje neusmiljeno: sedaj sekiro, sedaj žago, pilo, »lim«, likalnik itd. — Častilci pesnikovi so gotovo z nami vred uverjeni, da ni bilo nič potreba neusmiljene rabe tistih instrumentov; toda pesnik sam se je odločil za-njo in gotovo ne poezijam v škodo.

Z »Lirskimi in epskimi poezijami« se je zopet za pravi biser pomnožil tisti krasni niz, ki se je pričel s Prešernovimi poezijami, in ki tvori v našem slovstvu klasično dobo. Kdor to pomisli, razume našo radost in vzhičenost, katere si ne pustimo kaliti niti po govoricah, ki so ob enem žalostne in sramotne. »Fama« namreč pripoveduje, da neki slovenski list niti plačanega inserata o Aškerčevih poezijah ni hotel sprejeti, češ, da bi se moral preje o vsebini knjige prepričati, predno jo inserira. Nadejamo se, da mnogobrojni častilci pesnikovi ne bodo posnemali tega brumnega zgleda tenkovestne hudomušnosti, temveč hlastno sežejo po »Lirskih in epskih poezijah« ter s tem dajo edino pravo zadostilo žaljenemu pesniku. Nadejamo se pa tudi, da dotični list vsaj za trideset let opusti načelno preziranje Aškerčevih poezij ter jim privošči vsaj tako ugodno oceno, kakor jo je Jenkovim (dne 21. in 22. m. m.) po enako dolgem razdobju (1865 – 1896!)

O vnani obliki ni, da bi govorili; ona dokazuje, da ni treba v Lipsko pošiljati, da se pribavi našim pesnikom dična in lična, četudi ne elzevirska vnanjščina. Da g. Aškerc ne pripusti, da bi se naslajali z njegovimi poezijami ob mikroskopskem tisku na stroške svoje bistrovidnosti, to smo že tako vedeli, ker poznamo pesnikov vkus in sodbo o novošegnih »gigrlskih« izdajah. Tisk je jako pravilen, kar je čisto naravno, ko je vestni pesnik sam oskrboval korekturo; razen onih »popravkov«, ki so zabeleženi ob koncu knjige, in nekaterih neznatnih interpunkcijskih pomot sta menda preostala še samo dva pogrška, na katera nas je pa opozoril že sam pesnik: Na strani 162. se mora seveda čitati v 2. kitici v 1. vrstici (od zgoraj) ob Tiberz (nam ob Tiberø). Na str. 192 pa naj se čita v 2. kitici v 4. vrstici (od zgoraj) mzz (nam. mz).

Železničarji in socialna demokracija. Spisal dr. V. Ellenbogen. Prosto poslovenil L n. Cena 12 kr. Dunaj 1896. Založba »Delavca«. Str. 40. — Ta brošurica nam je po neljubem slučaju prepozno došla, da bi jo bili mogli že v prejšnji številki naznaniti po načelu, po katerem vsako knjigo in knjižico, ki se nam dološlje, vsaj na kratko prijavimo.

V sodbo o vsebini knjige se tako ne spuščamo. Prvič je naše trdno prepričanje, ki smo je že tudi v tem listu razložili, in ki nam ga doslej še nihče ni izpodbil, da je naš edino pravi socializem, dokler smo še vedno »inferiorni«, na svojem ozemlju »državljeni druge vrste« — stremljenje po strogi in popolni izvršitvi narodne ravnopravnosti; že to bi zadostovalo, da bi bili vsi naši sloji, tudi najnižji, kolikor toliko saturirani za nedogleden čas.

Drugič pa se zategadelj nočemo baviti z nauki in teorijami, ki nimajo nič posla z leposlovnim listom, ker si iz umevnih vzrokov ne maramo nakloniti očitanga, da smo — socialistični. Ta pomislek se bode zdel komu smešen, pa je utemeljen; neki slovenski politični list (v štev. z dne 28. m. m.) je Zvonovega urednika naravnost dolžil koketovanja s — socialisti, in sicer zategadelj, ker si je nakopal na glavo priznanje delavskega lista, ki je hvaležno opomnil, da je letošnji »Zvon« sprejel dve povesti, pisani v duhu,

delavskim krogom simpatičnem. — Seveda nam že značaj našega lista brani, da bi količkaj polemizovali z rečenim listom; to pa si vendar usojamo povedati brez bojazni, da nas tistih simpatij za bedni delavski stan, ki so se — o groza — baje pojavile v obeh povestih, prav nič ni sram. Pač pa smatramo privzemanje malomeščanskih in delavskih slojev v naše pripovedno slovstvo za bistveno razširitev našega duševnega obzorja; s tem se je pomnožilo preskopo število tistih domačih tipov, s katerimi so se zadovoljevali od Jurčiča počenši vsi naši pripovedniki vse do najnovejšega časa. Po pravici uvažujoč, da Slovenci nimamo skoro nič narodnega meščanstva, in da so po mestih celo najnižji stanovi kolikor toliko raznena-rodeli, se je omejil Jurčič — hoteč pokazati nam in drugim Slovanom pristni slovenski narod — skoro popolnoma na kmetiške značaje in samo kot romantični nakit si je privoščil po vzoru Scottovem v vsaki povesti po kakega originalnega berača, cigana itd. Za Jurčičem pa so krenili vsi najboljši pripovedniki, in tako so smeli na naše pripovedno prizorišče pač romantični postopači, zblaznele Mine in Rožmarinke, nikakor pa ne »purgarji«, še manj pa seveda delavci. Da smo sprejeli v »Zvon« povesti, v katerih nastopajo celo tvorniški helotje in — fi donc — cigararice, ki niti najhujšemu našemu literarnemu tobakarju Andrejčkovemu Jožetu še niso bile »salonfähig« — to je seveda predrznost, mi pa prijatelji — socialistov!

Šolskih letnih poročil nam doslej ni več došlo nego troje, in da odkrito govorimo, prav nič nam ni žal, da nam jih ni več, ker smo se iz naznanil po drugih časnikih uverili, da so tudi letos vsi srednješolski zavodi po slovenskih zemljah izdali nemška poročila: zopet zanesljivo, dasi silno žalostno merilo za naš nenapredek na polju šolske politike in prosvete, ki pa je podlaga vsemu narodnemu prospehu. — Torej še vedno edina mala gimnazija ljubljanska izdaje slovenska izvestja, in še dandanes se nam dobro zdi, da smo ravno mi s »Šolskimi bilancijami« takoj iz početka ožigosali, kakor se je spodobilo, krivični poskus, vtihotapiti in vsiliti slovenskim roditeljem in dijakom slovenske gimnazije — nemška poročila. Tu se zopet vidi, kako si moramo mi vsako mrvice pravice posebej priboriti; kajti po ravno navedeni precedenciji bi bil vsakdo pričakoval vsaj za celjsko nižjo gimnazijo slovensko izvestje. Najbolj kukavno ulogo igrajo pri tem gimnazije v Ljubljani, Kranju in Novem mestu, v mestih, ki so v jedru slovenskih zemelj, a izdajejo nemška poročila prav tako, kakor pruske gimnazije tam gori v Kielu ali pa Greifswaldu. Pri takih razmerah je menda razumevno, da nas prav nič ne mika, da bi opozarjali naše čitateljstvo na razprave, morda sicer zanimive, nahajajoče se v naših germanskih izvestjih.¹⁾ Sicer pa, ko bi tudi hoteli, ne bi mogli ustreči glede vseh izvestij; Kranjskega n. pr. navzlic vsej radovednosti in pazljivosti nismo mogli nikjer iztakniti; skriva se menda kakor Adam po grehu.

Naše vplivne krogeve pa si vnovič drznemo opozoriti na našo srednješolsko bedo, ki vsako leto najde najzgovornejše izrazilo baš v nemških

¹⁾ N. pr. na razpravo: »Zur Geschichte des Laibacher Gymnasiums, von Dr. Joh. Matthäus Klimesch« v »Jahresbericht« višje gimnazije ljubljanske, ki nadaljuje znanega ravnatelja Nečaska poročila z l. 1859, 1860. in 1861. ter razpravlja zgodovino ljubljanske gimnazije v letih 1792.—1808. Tu se je zopet pokazalo, kako znamo mirno čakati, da pride tujec ter nam napiše zgodovino domačih zavodov.